

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

Disputatio VI. De Motu, Duratione, & Tempore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

mundum conditum fuit fluxus, &c. distinctus à producibilitate entis passivæ, & activæ Dei, correspondente Dei æternitati ante mundum conditum ab æterno quasi fluenti, nego maiorem: indistin-

ctus, concedo maiorem; sed hoc tantum est Deum fuisse actum in sua æternitate, quæ secundum te procul dubio non est tempus imaginarium, sed realiter Deus ipse.

DISPUTATIO SEXTA.

De Motu, Duratione, & Tempore.

I. **M**OTUS dupliciter considerari potest 1º, ut latius est, quomodo dicitur motus localis; 2º ut mutatio est, quomodo ab Aristotele definitur *actus entis in potentia*, id est actus entis perfectibilis per ipsum actum, ut ulterius perfectibilis per similem actum, quod congruit ejus doctrinæ, quæ docet motum debere esse continuum successivum. Hoc præmissis, fit

D V B I V M I.

Quid motus localis? quæ causa proxima motus in projectis, & an projecta quiescant in puncto reflexionis.

Ante Resolutionem
II. Suppono motum localem posse dupliciter considerari: 1º ut est successivus; 2º ut instantaneus. Hoc supposito, fit

R E S O L U T I O I.

III. **D**ico 1º, motus localis successivus est continua & successiva adductio ad diversa loca, ita ut terminus à quo semper deferatur & acquiratur terminus ad quem: Instantaneus est adductio ad locum, vel loca, instantaneè; quod autem hic admittamus motum localem instantaneum, mirum videri non debet; quia non est ratio negandi mobile in instanti moveri localiter ad locum sibi immediatum: unde dic motui successivo correspondere ubi fluens, instantaneo permanens, quo tamen sensu dici debeat instantaneus, satis constat ex dictis supra.

R E S O L U T I O II.

IV. **D**ico 2º, causa proxima motus in projectis est ipse motor seu projiciens.

V. Probatur, causa proxima motus in projectis, vel est ipse motor seu projiciens, vel aer medius, vel impulsus seu impetus illis à projiciente impressus; aliud enim non suppetit; sed neque 2º, neque 3º dici potest, ergo 1º dici debet.

VI. Probatur minor pro 1ª parte videlicet quod non aer medius, contra Simplicium, Themistium, Albertum & Perciram: quia frequentissime moventur contra impetum aeris, seu flantis venti, etiam celerissime, ut patet ex glande è tormento bellico emissâ: 2º omnis motus aeris, cum sit ad replendum locum à corpore projecto relictum, potius motum projectorum præsupponit, quam ponit: 3º motus aeris, præsertim flante vento, est valde irregularis, modò in unam, modò in aliam partem; motus tamen sagittæ, aut glandis ex tormento bellico, valde regularis, & rectâ viâ, ergo, &c.

VII. Confirmatur, dari potest motus projectorum in vacuo; sed ibi nullum medium, ergo causa proxima illius motus non est aer medius.

VIII. Probatur minor pro 2ª parte, videlicet, quod neque impulsus seu impetus à projiciente projectis impressus; quia verisimilius est non dari.

IX. 1º. Quia illa qualitas nulli subiecto esset proportionata, non imprimis gravi; quia faceret illud moveri sursum contra naturam, & deorsum celerius quàm exigit: neque etiam levi; quia faceret illud moveri deorsum contra naturam, & sursum celerius quàm exigit; non datur autem aliud, cui esset contrarietas & proportionata, ut per omnes discurrenti patebit.

X. 2º. Quia illa qualitas esset incorruptibilis defectu contrarii: non enim gravitas projecti esset illi contraria (ut malè insinuat Arriaga) quia vehementissimus impulsus nihil remittit gravitatis projecti, deinde quia eidem qualitati non contrariantur plures qualitates, gravitati verò contrariatur levitas; denique gravitas potius confert ad impulsus receptionem, quàm illi contrarietur, nam gravia facilius impulsus recipiunt, difficulter levia, ut supra.

XI. 3º. Non est assignabilis causa à qua effectivè conservaretur; non enim ipse projiciens, quia sæpius desinit ante finem motus, causa autem in sententia ipsorum non potest agere si non sit; non etiam aer intermedius, quia resistit impulsui, præsertim si sit ex adverso flantis venti; & statim sequeretur causam proximam impulsus projectorum esse aerem medium, contra probationem minoris pro 1ª parte; deinde impulsus ille ab eadem causa conservari deberet in vacuo, ac jam in pleno: non denique ab ipso mobili, quia nemo conservat hostem in sinu, nec mobile cognoscit naturam impulsus, tantam vel tantam illius durabilitatem, ut potius uno tempore, quàm alio cesset illum conservare; nec habet vim illum 1º producendi, cur igitur conservandi vim haberet? recurrere verò ad Deum tantquam causam illius conservativam & destructivam, uti recurrunt, Gabriel, Okamus, Ruvius, Murcia, &c. dicendo impulsus esse naturæ fluxum, ac proinde petere tantum durare, & non plus (preterquam quod lubenter audirem quænam sit fluxus in impulsibus, qui continuo terræ per conculationem imprimuntur; aut simili corpori, quod impulsus, non movetur) indignum est Philosopho, ut sæpius dixi, illudque unicuique mihi sufficit ad negandum impulsus; ergo non datur impulsus: vide dicta lib. 2º. Disp. 3. Dub. 1º.

XII. Probatur consequentia probationis Resolutionis ex Aristotele hic cap. 10. *Neceesse enim est hoc quidem dicere, id quod primum movet, esse ut aer, aut aqua, aut aliquid hujusmodi, quod moveri moverique aptum est, possit movere: subsumo, sed movendo mobile movetur, ergo movetur ab eo, quod primum movet seu à projiciente: & paulò infra, simul atque is qui movet movere desinit, desinit moveri: scilicet mobile*

bile projectum: item ibidem, *Reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente: denique ex eodem in quaestionibus Mechanicis quaest. 33^a. Cessat autem (videlicet motus) quando non potest amplius facere primum impellens, ut impellat id quod fertur.*

xiii. Confirmatur, quia alia causa proxima motus projectorum non suppetit, & dicendo motivam projectionem projicientis esse permanentem ad certum tempus, eo modo, quo supra lib. 2°. Disp. 3. Dub. 1°. Resol. 4^a. explicuimus, loquimur conformiter ad mentem Aristotelis, imò & ad mentem D. Thomae, qui quaestione unica de Anima art. 11°. docet virtutem quamdam à projiciente imprimi, similem quodammodo virtuti, quae semini imprimitur à generante; probavimus autem lib. 2°. Disputat. 6. Dub. 2°. autoritate D. Thomae & rationibus multis, hanc aliud non esse, quam perseverantem generantis actionem: videturque Ioan. Kepleri inter Copernicanos celeberrimi, lib. de Marte cap. 34. *Ex anima jaculantis lapillos species motus in lapillis adherescit, quae prohibetur illi, etiam, cum qui jaculatus est, manum ab illis reduxit: sicque qui immeritò hic ab omnibus recentioribus deseritur; vitamus impulsuum superfluas multiplicationes, & difficultates circa eorum naturam & causam conservativam allatas, ergo, &c. Sed*

xiv. Quaeres à quo moveantur projecta quando resiliunt.

xv. Respondeo contra Murciam (quidquid dixerit suam esse communem) similiter à primo projiciente, motivam tamen projectionem ipsius modificante corpore reflectente: patet ex Aristotele supra *reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente*; unde D. Thomas super haec verba, *Paries non dedit impulsu pila ut resiliat, sed projiciens*: deinde motus resiliitionis eò velocior est, quò corpus projectum, fortius est projectum; denique quia ad motum (praesertim contra naturam mobilis) videtur requiri motio projicientis intrinseca projicienti; paries verò quiescit: Adde contrarium videri contra communem sensum, quia nullus dicit parietem pilam resilientem projicere.

xvi. Dices, quando ex naturali gravitate pila cadit in terram, à terra resilit; sed non à propria gravitate, quia ille motus resiliitionis est contra naturam gravium, ergo est à terra corpore reflectente.

xvii. Respondeo negando consequentiam, quia ille motus est ab aëre in illo casu à retro semper movente cadentem pilam, unde per vacuum in terram cadens non resiliat, magis quam manus sine impetu supra terram posita; aër autem ille est impellens.

xviii. Instabis, si motus resiliitionis non sit à corpore reflectente, cur pila projecta contra stupas non ita resilit, sicuti projecta contra parietem? aut cur projecta contra parietem magis resilit, quam lapis?

xix. Respondeo, quia corpora reflectentia, sive à quibus incipit reflectio, sunt diversae naturae, aut quia diversimodè modificant projectiones, pro natura sua, & pro natura projectorum.

RESOLUTIO III.

xx. Dico 3°, interdum mobile quiescit, interdum non quiescit, in puncto reflectionis.

xxi. Probatur 1^a Pars ex motu complanationis ad corpus stans; cum v. g. pila projicitur ad parietem, complanatur, ita ut prius secundum unam partem, posteriùs secundum aliam corpus stans tangat, ergo, &c.

xxii. Dixi *ad corpus stans*; quia si ad corpus quod movetur, v. g. ad lapidem molarem cadentem de caelo, non est cur quiescat.

xxiii. Probatur 2ª Pars, ex projectione lapilli ad lapidem molarem cadentem de caelo, qui sicuti continuò cadendo movetur, ita & lapillus occurrendo & reflectendo, ergo, &c.

xxiv. Objicies, Aristoteles hic lib. 8°. videtur docere mobile semper quiescere in puncto reflectionis.

xxv. Respondeo, Aristotelem quidem docere quiescere in puncto reflectionis; non tamen negare interdum non quiescere; vel dic ipsum loqui de quiete motus ut directi, qui in puncto reflectionis verè quiescit seu cessat esse directus; non verò de quiete motus ut motus.

DUBIUM II.

Quid sit duratio: an realiter distincta à tempore, re durante, ejus productione, aut conservatione; & an rerum permanentium sit intrinsece successiva.

RESOLUTIO I.

xxvi. Dico 1°, duratio est ratio formalis, per quam res potius est nunc, quam tunc; potius hoc tempore, quam alio; qui verò dicunt durationem esse perseverantiam rei in esse, vim nominis sequuntur, sicut illi qui dicunt motum localem esse successivam acquisitionem loci; nam in rigore rationis prima acquisitio est motus localis, & prima acquisitio temporis, duratio, sic ut duratio dividi debeat in instantaneam & successivam, sicut ubi dividitur in indivisibile & divisibile. Ita R. P. Ioannes à S. Thoma q. 18. de tempore; neque in hoc puncto potest esse quaestio alia, quam de nomine.

RESOLUTIO II.

xxvii. Dico 2°, cum Scoto in 2um. d. 2. q. 2. Okamo, & Gabriele ibidem q. 11. & Durando quaest. 3. ibidem similiter, Suarez, Vasquez, Ioanne à S. Thoma, Hurtado, Oviedo, &c. contra Bonaventuram & Richard. in 2um. dist. 2. art. 1°. Connimb. nostros Complut. Rubium, Murciam, Arriagam, De Lugo, Comptonum, &c. duratio non est identificata rei productioni aut conservationi, sed est existentia rei cujuscumque & temporis.

xxviii. Probatur 1^a Pars, quia duratio illa à tempore, re durante, & ejus productione, aut conservatione, distincta, est omnino superflua, multiplicatque durationum entitates, & productiones, sine necessitate, ut ex probatione tertiae partis constabit, ergo, &c.

Con-

xxxix. Confirmatur 1°, quia hinc sequeretur existere posse rem aliquam, quæ nec esset præterita, nec præsens, nec futura; nec instantanea, nec successiva; nec permanens, nec ab æterno; nec in tempore creata, nec unquam incipiens, nec unquam positivè definens esse: omnia autem esse Deo temporaliter præsentia, non minus veritas catholica dici debet, quàm omnia esse Deo localiter præsentia, quod esse veritatem catholicam Disputatione præcedenti diximus: Ratio verò sequela est; quia ista omnia fundantur in duratione, quæ utpote à rebus ipsis producenda, & accidens illis posterius, à Deo impediri poterit ne ab illis producat, ut Disputat. præcedenti, Dub. 1°. a. n. 13°. vidimus, ergo, &c.

xxx. Confirmatur 2°, non minus subiectum naturale informationis cujuscunque formæ concomitanter habet durationem, quàm ubi; sed subiectum naturale informationis habet ubi antequam ulli formæ se naturâ posteriori uniatur; ergo & durationem antequam ulli durationi formæ se naturâ posteriori uniatur: probatur major: similia absurda sequuntur ex eo, quod duratio illi naturæ postponatur, quæ sequuntur ex eo, quod ubi illi postponatur, ut patet ex confirmatione 1^a. Probatur minor ex dictis Disp. 4. Dub. 3. Resp. 3^a.

xxxix. Probatur 2^a Pars, si duratio esset identificata rei productioni, aut conservationi, rei productioni, aut conservatio, esset essentialiter successiva, ita ut singulis instantibus nova foret; vel permanens, ita ut eadem conservatione durarem toto tempore vite; sed neutrum dici potest, ergo, &c.

xxxii. Probatur minor pro 1ª parte, 1°, quia si conservatio esset essentialiter successiva singulis momentis mutaretur, oporteretque pro causa rem conservante ad Deum ut suppletem causâ secundâ defectum continuò recurrere, quod mihi displicere sæpius ostendi; 2°, quia non est ratio, cur potius res producta & conservata, sit permanens, quàm ejus productio, aut conservatio; & si illa sit permanens idem de hac, à paritate rationis, dicendum est; imò, ut in intellectione, visione & aliis pluribus, actio identificatur termino permanenti, unde non potest esse essentialiter successiva: 3°. sequeretur peccatum voluntatis durans unâ horâ singulis instantibus esse novum, & è contra meritum, v.g. actum amoris durantem unâ horâ, singulis instantibus esse novum, quod parit multas in Theologia difficultates, ergo, &c.

xxxiii. Probatur minor pro 2ª parte, quia si foret permanens, per seipsam præcisè daret potius durare cras, quàm hodie, vel simul per existentiam concomitantem temporis crastini? non 1um; quia, cum hodie præcisè sit secundum suam substantiam, hodie daret durare cras, quod implicat: si verò 2um, ergo superflua est duratio distincta, ut constabit ex probatione 3ª partis.

xxxiv. Confirmatur, non est ratio negandi, quod Deus possit me conservare hodie conservatione quâ me conservabit anno 1700. ergo hodie possum durare anno 1700. non durando anno 1648. & cæteris intermediis, pro quo vide dicta lib. 2°. Physic. Disp. 3^a. Dub. 1°.

xxxv. Probatur 3^a Pars: quia non est possibile nisi unum tempus simul, Deus, dum est (uti semper est) seipso cuilibet tempori coexistit; ergo similiter creatura, quia non est possibile nisi unum tempus simul, dum est, seipsâ cuilibet tempori coexi-

stit, ac proinde seipsâ durat omni tempore, quod fluit, dum est.

xxxvi. Respondebis post Arriagam, Deum non ideo seipso coexistere cuilibet tempori; quia non est possibile nisi unum tempus simul; sed quia est æternus.

xxxvii. Sed contra 1°, etiam si non esset æternus, saltem quia non esset possibile nisi unum tempus simul, dum esset, seipso cuilibet tempori coexistet: 2°, ut æternitas Dei dicatur potius esse cras, quàm hodie, debet determinari per tempus crastinum fluens, dum est æternitas; alioqui æternitas esset cras ab æterno; quod est absurdum, non secus ac cras esse ab æterno; si verò per tempus crastinum determinetur æternitas, ut sit cras potius, quàm ut sit hodie, sine alio superaddito, quidni Deus determinari poterit, ut sit potius cras, quàm hodie (etiam si per impossibile non esset æternus) per existentiam suam, & tempus crastinum actu fluens, & sic consequenter de creaturis.

xxxviii. Confirmatur objectionum solutione, entium superfluatorum diminutione, & quia nihil aliud restat cui identificetur commodius duratio, ergo, &c.

xxxix. Objicies 1°, res quælibet est indifferens ut sit nunc, vel tunc, ergo per aliquid realiter distinctum determinari debet; sed ad hoc non sufficit cum re existente existentia hujus temporis; ergo requiritur duratio realiter distincta: probatur minor, quia vel ibi ly *existens* accipitur pro existente nunc hoc tempore sive verbaliter, vel pro existente abstrahendo ab existente nunc, vel tunc, id est pro præsentī, præterito, aut futuro; sive nominaliter non 1um, quia clarum est ibi involvi durationem realiter distinctam: si 2um, clarum est *existens* abstrahendo ab hoc tempore v.g. heri existens, esse existens hoc tempore existente, & non esse existens hoc tempore, ac proinde ad existendum hoc tempore, potius quàm alio, requiri durationem a re existente & tempore existente realiter distinctam.

xl. Respondeo distinguendo antecedens; res quælibet, dum est, est indifferens ut sit nunc, vel tunc, nego antecedens: dum non est, concedo antecedens; ad id verò, ut dum non est, determinetur ad esse potius nunc, quàm tunc, sufficit illam produci & tunc existere potius *nunc*, quàm *tunc*, sive instans præsens, potius quàm præteritum, aut futurum; unde nego minorem; ad ejus probationem Respondeo ibi ly *existens* non posse accipi nominaliter, sive neutraliter existente hoc tempore præsentī; quia ut accipiat verbaliter per hoc tempus etiam existens, determinatur; alioqui etiam ly *existens* existente præcisè Deo, & hoc tempore, respectu Dei acciperetur etiam neutraliter, à pari; quia, quod Deus sit æternus, creatura verò temporanea, ut vidimus, nihil juvat; siquidem adhuc debet ipsius æternitas, ad hoc ut sit potius cras, quàm hodie, determinari per aliquid extrinsecum.

xli. Objicies 2°, durare est correspondere partibus motus; sed partes motus, quæ erunt cras, possunt esse hodie; ergo possum hodie durare cras.

xlii. Respondeo distinguendo majorem, durare est correspondere partibus motus sibi invicem succedentibus secundum prius & posterius, concedo majorem; partibus motus permanentes & materialiter sumptis, nego majorem: ad minorem, similiter distinguo; sed partes motus, quæ erunt cras, possunt esse hodie secundum suum prius, quomodo dicuntur.

dicuntur esse hodierna dies, concedo minorem; secundum suum posterius, quomodo dicuntur esse crastina dies, nego minorem: unde nego consequentiam, dies enim hodierna nihil aliud est, quam pars prior motus, dies crastina, pars posterior; sic mensis Iulius nihil aliud est, quam partes priores motus durantis duobus mensibus; mensis verò Augustus partes ejusdem motus posteriores.

XLIII. Objicies 3° ex Murcia, rem existere potius in hoc loco, quam in illo, est aliquid realiter distinctum à loco, & re locata, ergo similiter existere, potius hoc tempore, quam illo, est aliquid realiter distinctum à tempore, & re durante.

XLIV. Respondeo negando consequentiam; est enim disparitas, in eo, quòd quia simul esse possunt plura loca, quorum uni correspondere possit res locata, potest esse hic locus & res locata; quin res locata sit in hoc loco; è contrà verò, quia simul esse non possunt plura tempora, quorum uni correspondere possit res durans, fit ut non possit actu esse hæc res, & hoc tempus existere, quin existat res hoc tempore: quòd autem aliqui dicunt posse rem existere, v.g. heri, & tempus hodiernum, & rem non existere hodie, nihil urget; quia rem existere heri, non est existere, sed existentem fuisse, sive extitisse; nos autem non negamus posse rem extitisse, & existere tempus hodiernum, quin existat hodie; sed solum, rem non posse existere, & existere tempus hodiernum, quin determinetur ad existere hodie.

XLV. Objicies 4° ex P. Comptono Physic. Disp. 39. scilicet. I. Petrus existens in instanti A. potest à Deo petere ut ipsum conservet pro sequente instanti, vel tempore: quid autem petit Petrus, si durationem à se & tempore realiter distinctam non petat?

XLVI. Respondeo petere, ut existat, & tempus quod est sequens, & præterea nihil; quia impossibile est Petrum existere, & tempus quod est sequens existere, quin isto tempore duret Petrus; quod, ut advertas, attende adversarios semper ponere Petrum extitisse, aut extitutum esse, & tempus existere; aut è contrà, tempus extitisse, vel extitutum esse, & Petrum existere; numquam verò Petrum existere, & tempus existere; unde si Deus velit Petrum existere, & tempus existere, prout ly *existere* distinguitur contrà extitisse & extitutum esse, vult sine ullo ente suprà Petri & temporis existentias, Petrum & tempus coexistere, simul durare, &c.

RESOLUTIO III.

XLVII. Dico 3°. Duratio rerum permanentium est intrinsecè permanens ex parte rei permanentis, & intrinsecè successiva ex parte temporis. Hæc resolutio satis patet ex præmissis.

Pro complemento materiæ de duratione

XLVIII. Adde durationem modo suprà definitam sumptam ordinariè assignari triplicem, videlicet æternitatem, ævum, & tempus: æternitas autem est, juxta Boëtium, *interminabilis vite tota simul & perfecta possessio*. Id est, est duratio, quæ caret principio & fine, sive, quæ ita est, ut nec potuerit incipere, nec finire: ævum est eorum, quæ sine fine, initium habent: tempus eorum, quæ initium & finem habent.

R. P. Francisci Bona Spei Physica.

DUBIVM III.

Quid tempus, & an à motu successivo differat.

RESOLUTIO I.

XLIX. Dico 1° cum Aristotele, & aliis communiter, tempus rectè definitur, *numerus motus secundum prius & posterius*.

L. Adverte tamen pro intelligentia definitionis, quòd sicut suprà assignavimus locum duplicem, unum intrinsecum, alium extrinsecum; ita nos posse hinc assignare tempus duplex, unum intrinsecum, aliud extrinsecum; tempus autem intrinsecum est id ipsum, ratione cuius, sum potius hoc tempore, quam alio, sive ipsa duratio, de qua Dubio præcedenti: tempus verò extrinsecum est ipse motus habens partes priores & posteriores, sive motus successivus, ut successivus: hoc autem tempus extrinsecum est duplex, unum particulare secundarium & mutabile, & est duratio cujuslibet motus successivi ut successivi, distincti à motu primi mobilis: hæc enim duratio dicitur mutabilis, quia non quilibet motus successivus est æqualis in tarditate, aut velocitate, sed hic tardior, ille velocior, per ordinem ad eadem partes motus primi mobilis: alterum commune, primum, & fixum, & est motus primi mobilis, per ordinem ad quem ceteri motus & durationes particulares mensurantur; quia ille est uniformis & fixus, ac ad usum communem, jam in horas, dies, annos, &c. divisus.

LI. Dicitur tempus *numerus motus*; non quòd sit quantitas discreta, siquidem ejus partes, utpotè ejusdem rationis, indistantes sunt continuæ; sed quia, si de tempore extrinsecò particulari sit sermo, cum sit motus successivus, habet partes priores & posteriores numerabiles per hos numeros, dies, annos, &c. Unde est numerus fundamentalis, & numerabilis: si verò de tempore extrinsecò communi, est numerus aptitudinaliter numerans omnium rerum permanentium durationes, seu tempora intrinseca, & motus alios successivos, seu tempora extrinseca particularia.

RESOLUTIO II.

LII. Dico 2° contrà Capreolum, Complutenses nostros, Conimbr. Rubium, Murciam, qui oppositam verissimam malè reputat, & alios: tempus extrinsecum particulare à motu quolibet successivo ut successivo, distincto à motu primi mobilis; & tempus extrinsecum commune à motu primi mobilis, non distinguitur realiter.

LIII. Probatur, quia nulla necessitas talis distinctionis, motuique convenit, 1° definitio temporis extrinseci particularis, 2° temporis extrinseci communis allata, ergò, &c.

LIV. Confirmatur ex Aristotele lib. 4.º. text. 100. *Prius & posterius in motu, re quidem ipsa & subiecto, idem sunt quod motus, ratione verò diversa sunt, & motus sunt, ergo, &c.*

LV. Dices tamen 1° cum Murcia, idem non potest simul multiplicari, & non multiplicari; sed si tempus non esset realiter distinctum à partibus motus successivi ut successivi, idem simul multiplicaretur,

Q

caretur, & non multiplicaretur; ergo, &c. Probatur minor eodem tempore, quo absolvitur motus tardus, centum spatii partium v.g. absolvitur motus velox mille partium; hic autem multiplicantur partes motus, & non multiplicantur partes temporis: ergo, &c.

LVI. Respondeo negando minorem: ad ejus probationem, respondeo in illo veloci motu multiplicari partes motus, & etiam temporis extrinseci particularis, quod solum juxta conclusionem identificamus motui successivo distincto à motu primi mobilis, qualis ille est; hinc patet motum velocem posse habere tardo majorem durationem intrinsecam; quia habet plures partes successivas; æqualem verò, imò, & interdum minorem extrinsecam communem, & primi mobilis, si nempe æquali, vel minori duratione, motus primi mobilis absolvatur.

LVII. Dices 2°. Deus potest reproducere eundem motum, & tamen non potest reproducere idem tempus; quia tempus, quod semel fuit, non potest non fuisse: ergo distinguuntur saltem modaliter.

LVIII. Respondeo admissio antecedente pro 1ª parte, negando 2^{am} partem; ad ejus probationem, Respondeo, quod si reproducatur idem motus, reproducetur & idem tempus; per hoc tamen non fiet, quod id, quod fuit, non fuerit; sed tantum quod id, quod semel fuit, iterum sit; cum verò dicitur *ad præteritum non dari actionem*, id est, fieri non potest ut id, quod fuit, non fuerit.

LIX. Dices 3°. aliæ sunt proprietates motus, & aliæ temporis, seu durationis; nam motus ab Aristotele dicitur velox vel tardus, tempus verò longum vel breve: ergo, &c.

IX. Respondeo negando consequentiam, quia illæ proprietates solò nomine & definitione formali differunt, prout dicimus motum & tempus solò nomine & definitione formali distingui.

RESOLUTIO III.

LXI. Dico 3°. tempus est ita ens reale, ut nullo modo pendeat ab intellectu.

LXII. Probatur, quia identificatur motui; atqui motus ita est ens reale, ut nullo modo pendeat ab intellectu: ergo, &c. major patet ex præmissis; probatur minor, quia res realissimè movetur, & independentem ab intellectu: ergo, &c. Hinc

LXIII. Colliges sine fundamento Averroëm, Iandunum, Iavellum, Conimbr. 4. Physic. Amicum post ipsos tract. 22. docere tempus habere complementum ab intellectu in ratione numeri, videlicet, quia distribui in horas, dies, annos, &c. habetur ab intellectu numerante, eò quod illa distributio in partes numeratas non sit de complemento numeri, magis quàm distributio ulnæ in quartas partes sit de complemento ulnæ; sicut enim ulna est, & completa est, antequàm in illas partes distribuat, ita & tempus est, & completum est, antequàm in horas, dies, annos, &c. distribuat: unde licet tempus ut distributum in partes dictas habeat complementum ab intellectu, ut tempus tamen illud non habet ab intellectu; cum verò Aristoteles lib. 4°. textu 131. dicit, posito intellectu numerante impossibile, fore impossibile tempus,

agit de tempore ut distributo in suas partes, videlicet horas, dies, &c.

DUBIUM IV.

Possitne res esse, & nullibi ac nunquam esse.

RESOLUTIO I.

LXIV. Dico 1° contrà RR. PP. Vasquez 1. p. Disput. 188. n. 25. & 27. Moncaum Disput. 1. contrav. 8^a. Meratium 1. p. disput. 19. sect. 1. num. 6. Oviedum Physic. cont. 15. p. 7. Ponticum Physic. lib. 4°. Disputat. 15. q. 2. nec Angelus, nec ulla alia creatura corporea, potest existere, & nullibi existere, etiam de potentia Dei absoluta: ita cæteri ferè omnes, qui dubium hoc movent.

LXV. Probatur 1°. quia quandoquidem ex dictis disput. 4. dub. 3°. prima positio creaturæ in loco, saltem aptitudinali, non minùs creaturam præcedat, quàm ipsius creaturæ productio, sed hanc concomitetur; non plus potest creatura existere, & nullibi existere, quàm existere, & non produci, ut patet: ergo, &c.

LXVI. Dices, difficultas non solum procedit de re producta, sed etiam de ipsa rei productione; cur enim hæc non potest existere, & nusquam existere?

LXVII. Respondeo eandem esse productionis & rei productæ, hoc in puncto, rationem; sicut enim non potest, etiam divinitus, existere hæc productio, quin sit in hoc instanti actu vel potentia existente, ut patet ex dictis dub. 2°. ita non potest existere, quin saltem habeat concomitanter ubicationem; quia præcisâ similitudine existentie plurium locorum (propter quam solam distinguimus ubi à quacunque re, & non durationem, defectu illius) eodem modo se habet productio rei ad ubicationem & locum, quo se habet ad durationem, & tempus: ergo, &c.

LXVIII. Probatur 2°. licet ubi esset quoddam accidens Angelo aliundè creato superadditum, per Dei omnipotentiam non potest Angelus existere, & nullibi existere: quia non potest creatura per Dei omnipotentiam existere, & Deo positivè præsens non esse, Deum positivè non penetrare, &c. sed hoc sequeretur, ut consideranti patebit: ergo, &c. sequela patet: probatur major: quia vel ipso Vasq. 1. p. Disput. 28. cap. 4. (ut notant PP. Oviedus & Comptonus) fatente, Deum esse penetrativè omni creaturæ positivè præsentem; est veritas Catholica, cujus ratio esse potest, quia sicut intelligi non potest Deum esse immensum, & non esse penetrativè in omni ente, & consequenter positivè præsentem omni enti: ita è converso intelligi non potest Deum esse immensum, & omne ens creatum non esse penetrativè in Deo immenso, & consequenter Deo præsens: quod à fortiori patet in simili: quia id intelligi non potest in materia, & formis in ea receptis, nam earum una non potest aliam penetrare, quin sit illi positivè præsens: & certè, quomodo illi est positivè præsens, si alia non sit illi magis positivè præsens, quàm si non esset? quod fieret, quia ubi, (per quod solum præsens est, & non per existere) non haberet.

LXIX. Probatur 3°. sicut Deus non potest esse positivè omnium creaturarum Dominus, quin creaturæ

creaturæ ab eo positivè pendeant : ita non potest esse positivè immensus, ac per consequens positivè penetrativè in omnibus creaturis, quin omnes creaturæ positivè illum penetrarent, ac per consequens sint illi positivè præsentès : ergo, &c.

LXX. Dices 1°. creatura erit quidem positivè præsens Deo per suam entitatem, sed non per ubi realiter distinctum : ergo, &c.

LXXI. Sed contrà 1°. hinc sequitur ultimam superficiem hujus mundi esse Deo & creaturis præsentem per suam entitatem, contrà suos Authores. Ratio sequelæ est, quia si extrà hunc mundum poneretur alius mundus, esset illi necessariò positivè præsens, vel ab eo distans positivè, nullà factâ in illo mutatione intrinsecâ: quia positivè inter ipsum & hunc mundum posset aliud ens interponi, haud secus quàm nunc positivè inter duas mundi intercis diametraliter oppositas superficies, omnia corpora intercepta interponuntur.

LXXII. Contrà 2°. sicut creatura à Deo solo pendet per productionem realiter à se distinctam : licet Deus sit absolutus illius Dominus, & ex essentia sua determinatus, ut illam habeat à se pendentem : eò quòd illa creatura sit indifferens, ut sit, vel non sit, ut à Deo solo, vel Deo simul & creatura pendeat, &c. sic creatura Deo soli præter ipsam existentem, præsens esse debet, per ubi realiter à se distinctum, licet Deus sit immensus & ex essentia sua determinatus, ut illam habeat sibi positivè præsentem, eò quòd illa creatura sit indifferens ut sit in hoc, vel in illo loco aptitudinali; à dextris vel à sinistris hujus alterius rei localis; ut Deo soli, vel Deo simul & creaturæ positivè præsens sit, &c. Hinc quidem verum est, quocumque & quomodocumque ponatur creatura, semper habere præsentiam ad Deum, sicut quocumque & quâcumque actione producatur creatura, semper habet dependentiam à Deo: sed verum non est, quocumque ponatur, habere eandem præsentiam, sicut verum non est quâcumque actione producatur, habere eandem dependentiam: ac proinde, cum ad hanc, vel illam, indifferentiam habeat, illa ad unam præaliâ præsentiam, aut dependentiam, determinari

debet, per aliquid realiter à suâ entitate distinctum : unde vel nobiscum ubi motui locali realiter identificandum, vel in ista absurda contrà rationem & auctoritatem incidendum.

LXXIII. Dices 2° ex Oviedo Physic. cont. 15. p. 8. n. 3°. creaturæ erit præsens Deo, non per ubicationem aliquam in se receptam, sed per ipsam Dei immensitatem.

LXXIV. Sed contrà est 1°. quòd sic creatura omnis esset Deo præsens per seipsam, sicut ubi positivum creaturæ est Deo per seipsum præsens : ubi autem non est Deo præsens per Dei immensitatem, si per seipsum : ergo nec creatura ulla.

LXXV. Contrà 2°. immensitas Dei non est ratio constituendi creaturam finitè Deo præsentem, sed infinitè, prout indivisibiliter infinita est : & reverà, cum sit indifferens ad quamlibet ad se creaturæ localem correspondentiam finitam, non apparet quomodo aliam dare possit, quàm infinitam: quam tamen non admittunt adversarii in creatura illa, quæ nullibi esset : ergo, &c.

LXXVI. Contrà 3°. sicut Dei omnipotentia non est sic ratio constituendi creaturam positivè à Deo productam, ut creatura existere possit, quin ullâ productione producatur ; ita Dei immensitas non est sic ratio constituendi creaturam Deo positivè præsentem, ut creatura existere possit, quin ullum ubi habeat.

LXXVII. Confirmatur: creet Deus in instanti A duos homines, in instanti B annihilet eorum ubicationes, & sinè ubi eos conservet; vel erunt adhuc homines unus & unus, vel non? non 1um, quia propter defectum approximationis, non est ratio, cur utrumque corpus uni animæ non uniat, & cur duæ animæ uni corpori non uniantur, vel cur eorum corpus & anima inter se uniantur, & hominem componant; neque etiam 2um, quia aliqui inde sequeretur hominem non posse existere, & partes ejus non esse sibi invicem positivè præsentès, posse tamen hominem existere, & partes ejus non esse Dei immensitati positivè præsentès, cum tamen eadem sit, positiva partium inter se, & cum Deo præsentia. Sequela est absurda : ergo, &c.

DISPUTATIO VLTIMA

De Existentia Creaturarum ab æterno.

DUBIUM I.

An Creatura permanentes, aut successive potuerint esse ab æterno.

RESOLUTIO.

I. **D**ico contrà Bonaventuram, Albertum Henricum, Toletum, Valesium, Murciam, & plures Thomistas, non admitcentes infinitum in actu : item contrà Mendozam admittentem infinitum in actu, & alios; creaturæ, sive permanentes, sive successive potuerint esse ab æterno. Ita è nostris Complut. & P. Daniel à S^o Iosepho 1° p. Disp. ult. & alii.

II. Probatur 1° auctoritate Aristotelis, qui cum expressè docuit mundum esse ab æterno (licet contrà fidem & parùm consequenter : quandoquidem neget infinitum actu esse possibile) à fortiori docuit eum potuisse ab æterno.

III. Probatur 2°, quia mundus, tam quoad creaturas successivas, quàm permanentes potuit esse ante, & ante, quàm fuit, in infinitum : si enim uno anno antè, quidni duobus, tribus, & sic in infinitum? ergo & ab æterno. Frustra negat consequentiam Murcia, eò quòd, si tempus esset ab æterno, esset infinitum actu, quod est impossibile, inquit : si verò antè, & antè in infinitum esset, esset tantum infinitum syncategorematicè. Ostendimus enim suprâ omne infinitum syncategorematicè esse infinitum categorematicè, sive actu : undè id omninò frustra dicit.

IV. Probatur 3°, mundus, tam quoad creaturas successivas, quàm quoad permanentes, potest esse in æternum à parte post, ergo & ab æterno à parte antè: iterum frustra negat consequentiam Murcia, dicens, ex antecedente non sequi dari infinitum actu, sicut ex hoc : frustra, inquam, quia hoc & illud, in ratione infiniti, idem sunt, ut etiam ostendimus supra :

Q 2

pra :